

NORGES SJAKKFORBUND

Sandakerveien 24 D, N-0473 Oslo Tlf. +47 22 15 12 41
E-post: sjakkfor@online.no hjemmeside: <http://www.sjakk.no>
Bankgiro 7877.05.64610

NN1

Oslo, 24. april 2012

Sentralstyrets avgjørelse i disiplinærsak mot NN1 og NN2

1. Sakens bakgrunn

Norges sjakkforbund (heretter NSF) har mottatt klage på NN1 og NN2 fra IA Ríkharður Sveinsson, turneringsleder under Reykjavik Open. Klagen følger vedlagt, og den gjelder mulige brudd på NSF's disiplinærreglement.

I klagen fremholder turneringsleder at NN2 har jukset ved bruk av sjakkprogram (Pocket Fritz 4) under turneringen på Reykjavik. I følge turneringslederen ble sjakkprogrammets stillingsvurderinger viderefremmet av NN2s far, NN1. Følgende bevis er lagt frem av turneringslederen:

- En skriftlig rapport fra NN3 om at NN1 skal ha formidlet trekket «Tb1» til NN2 i runde 8. Rett etterpå ble dette trekket utført av NN2
- Bilder av mobiltelefoner turneringsleder tok beslag i under runde 9. Begge mobiltelefonene ble båret av NN1. På den ene mobilen var Pocket Fritz 4 i bruk, og stillingen på mobiltelefonen var identisk med en stilling fra partiet NN2 spilte i denne runden.

NN2 ble dømt til tap i runde 9, og han fikk ikke tildelt premien han ville ha vunnet i turneringen, basert på det oppnådde resultatet.

I slike saker er NSF's sentralstyre saksbehandler. NSF har tidligere hatt en sak til behandling angående de samme to personene. Den saken ble avsluttet ved brev 15. september 2011 hvor det fremgår at NSF's sentralstyre ikke fant bevismessige holdepunkter for de beskyldningene om juks som var fremsatt. Sentralstyret oppfordret NN1 til å holde mer avstand under NN2s partier, slik at man unngikk situasjoner som av andre kunne mistolkes.

2. Sentralstyrets klagesaksbehandling

2.1 Utredning av saken

NSF iverksatte klagesaksbehandling straks klagen var mottatt. NSF's reglement inneholder ingen nærmere regulering av fremgangsmåten ved eller innholdet av denne typen klagesaksbehandling.

I vurderingen av saken har Sentralstyret sett hen til regler i straffeprosessen. Sentralstyret har også lagt til grunn at en saksbehandling som ville vært akseptabel i en straffesak, også må være akseptabel i denne saken. Denne klagesaken er imidlertid ingen straffesak, og Sentralstyret er verken politi, påtalemyndighet eller dommer. Dette får innvirkning på saksbehandlingsreglene. Sentralstyret er for eksempel uten mulighet til å pålegge bevis fremlagt og uten mulighet til å pålegge involverte personer å forklare seg og å snakke sant. Straffeprosessuelle regler har derfor kun tjent som et bakgrunnstykke og som eksempel på en mulig avveining av de kryssende hensyn som gjør seg gjeldende.

Sentralstyrets siktemål har vært å ende opp med en best mulig opplyst sak innen de rammer og midler som er til sentralstyrets rådighet. I klagesaksarbeidet har sentralstyret fortrinnsvis basert seg på dokumenterbare bevis.

I tillegg til samtaler med NN1 og NN2 har Sentralstyret kontaktet turneringslederen og enkelte av spillerne som deltok i Reykjavik Open. Flere av personene Sentralstyret har vært i kontakt med, har forklart seg om hendelser som ligner de hendelsene som er beskrevet i turneringslederens rapport. Flere vitner mener å ha sett NN1 kommunisere trekk til NN2, og vitner mener å ha sett NN1 bruke sjakkprogrammer underveis i rundene.

Denne saken har fått noe medieoppmerksomhet på bakgrunn av oppslag i islandsk presse. Etter disse oppslagene har Sentralstyret mottatt henvendelser fra personer som på eget initiativ har tatt kontakt for å viderefremme informasjon om andre episoder de mener Sentralstyret bør se på. De muntlige forklaringene som er gitt Sentralstyret, er fulgt opp med skriftlige rapporter utarbeidet av avsender.

2.2 Kontradiksjon

Klagesaksbehandlingen er videre gjennomført i tråd med kontradiktoriske prinsipper. NN1 og NN2 er gitt flere anledninger til å kommentere rapporten fra Reykjavik Open og turneringslederens beskrivelse av hendelsesforløpet. De er også oppfordret til å gi annen informasjon de mener er av betydning for klagesaken og til å supplere/imøtegå andre henvendelser Sentralstyret har mottatt. Ved at de innklagede personene har fått anledning til å fremlegge sine synspunkter, er Sentralstyret gjort kjent med de kryssende standpunktene som gjør seg gjeldende. Kontradiksjonen har således bidratt til å opplyse saken ved at Sentralstyret har hatt et bredt faktagrunnlag for sine vurderinger og avveininger.

2.3 Beviskrav og bevisbedømmelse

NN1 og NN2 har bestridt påstandene om juks. De har gitt en forholdsvis omfattende redegjørelse hvor de fremholder at juks ikke har funnet sted, og at hendelsene har en naturlig forklaring.

Sentralstyret skal treffe avgjørelse i klagesaken. Ved innbyrdes motstridende opplysninger har Sentralstyret sett hen til alminnelige regler om bevisvurdering, herunder regelen om at dokumenterbare bevis fra det aktuelle tidsrommet skal tillegges stor vekt.

I klagesaksbehandlingen har Sentralstyret både mottatt forklaringer fra personer som mener de har sett formidling av trekk fra NN1 til NN2, og forklaringer fra personer som mener de har sett NN1 oppføre seg merkelig. I sistnevnte kategori hører forklaringer om at NN1 har løpt mye ut og inn av spillelokalet, at han har vært opptatt av mobiltelefonen sin, og at han har hatt tilgang til sjakkprogrammer samtidig som han har vært i nærheten av sin sønn under turneringsspill. I strafferetten er det åpnet for at såkalte indisiebevis (omstendigheter som støtter opp om at en straffbar handling er begått, uten at beviset knytter seg direkte til den straffbare handlingen) vektlegges i bevisvurderingen. Sentralstyret har forholdt seg til slike bevis, men har lagt størst vekt på bevis som knytter seg direkte til de påståtte handlingene.

Når det gjelder bevisbyrderegler, har Sentralstyret lagt til grunn et skjerpet krav til sannsynlighetsovervekt, nært opp mot strafferettens beviskrav. På samme måte som i strafferetten har Sentralstyret ikke krevd en absolutt visshet for å konkludere med at regelbrudd har funnet sted. En visshet som utelukker enhver tenkelig tvil forekommer sjelden eller aldri i virkeligheten. I strafferetten har man lagt til grunn at rimelig tvil skal komme tiltalte til gode.¹ Er de øvrige bevisene overbevisende, har man likevel flere eksempler på domfellelse i alvorlige straffesaker hvor ingen har sett gjerningspersonen begå den straffbare handlingen. Sentralstyret har lagt seg opp mot denne bevisbyrderegelen i denne saken.

Enkelte av episodene som er brakt til Sentralstyrets kjennskap, gjelder forhold noen år tilbake i tid. Forhold mer enn ett år tilbake i tid kan ikke utgjøre et selvstendig grunnlag for klagesaker for brudd på disiplinærreglementet, jf disiplinærreglementet punkt 4b). På samme måte som i straffeprosessen kan imidlertid forklaringer om foreldede forhold brukes til å supplere bevisgrunnlaget i denne saken så lenge forklaringene kan bidra til å kaste lys over hendelsesforløpet og skyldspørsmålet i denne saken.²

3. Relevante regler

Klagesaken og de forhold som tas opp i denne, skal vurderes opp mot NSF's disiplinærreglement. Disiplinærreglementet regulerer brudd på lover, regler og bestemmelser eller andre alminnelig aksepterte normer som gjelder innen NSF.

De regler som særlig er aktuelle i denne saken er:

- FIDEs spilleregler, se FIDEs reglement punkt 12.3 a) og 13.7 a).
- Forbudet mot grov usportslig opptreden eller forsøk på å påvirke parti, rating eller turneringsresultat, se NSF's disiplinærreglement punkt 3a.
- Forbudet mot handlinger eller opptreden som i særlig grad stiller sjakkspillet eller deler av NSF's sjakkliv i et uberettiget negativt lys, og som på den måten kan skade sjakkens eller NSF's omdømme i samfunnet, se NSF's disiplinærreglement punkt 3d.

4. Sentralstyrets vurdering

4.1 Vurdering av hendelsesforløpet

NN2 ble dømt til tap i siste runde av Reykjavik Open. Han fikk ikke pengepremien han ellers ville hatt ut fra resultatene sine i turneringen.

Turneringsledelsen bygget sin avgjørelse på at NN1 hadde videreformidlet trekk til NN2. Dette mente de å ha bevist ved at vitner hadde sett NN1 videreformidle trekk til sin sønn, og at NN1 overleverte en mobiltelefon til turneringsledelsen hvor et sjakkprogram (Pocket Fritz) analyserte stillingen fra partiet.

Når det gjelder kommunikasjon av trekk, ble følgende beskrivelse gitt av Dagur Arngrimsson og Arngrimur Gunnhallsson

"We noted some suspicious patterns of behavior, e.g., his father frequently leaving and entering the playing hall, nearly always using the same route walking between tables,

¹ Se for eksempel Andenæs: *Norsk straffeprosess* side 178

² Se Høyesteretts avgjørelse i Rt 1985 side 640. I Rt 1968 side 746 la Høyesterett til grunn at man i bevisvurderingen kan føre bevis vedrørende forhold som er henlagt under henvisning til bevisets stilling.

and always in his son's (who was playing) line of sight.

But the heart of the matter is as follows: we observed the father instructing moves to his son. The father, for instance, took frequent sips of a soda drink and in between the sips whispered the instructed moves to his son."

Flere av spillerne i turneringen har gitt lignende forklaringer hvor de opplyser at de har sett at NN1 har mimet trekk til NN2. En av disse er IA NN3 som har avgitt følgende rapport:

“Reykjavik, 13.3.2012.

In round 8, I saw that NN2's father moved his lips in a way I thought meant “rook b1”. 10 seconds later, NN2 made a move, and it was rook to b1

NN3”

Sentralstyret finner å feste stor lit til disse forklaringene. De er gitt av flere personer uavhengig av hverandre. Ingen av personene har noen grunn til å fremme uriktige påstander om NN1 og NN2. Dette må i særlig stor grad gjelde de islandske turneringslederne og vitnene som representerer et annet forbund og i tillegg knyttes til en arrangør som i forkant reklamerte for NN2 som et av de store talentene i turneringen. Med slike rammer er det vanskelig å se noen grunn til at arrangørene skulle ønske å kaste ubegrunnede mistanker rundt NN2 og hans partier.

Alle vitnene som har forklart seg for Sentralstyret, beskriver hendelsene på samme måte. NN1 har kommunisert trekk til NN2 underveis i partiet. Etter at NN2 har mottatt et trekk, blir dette trekket utført på brettet.

NN1 har fremholdt at det har formodningen mot seg at trekk kan kommuniseres på denne måten. Det er sentralstyret ikke enig i. Det er fullt mulig å kommunisere trekk ved å mime dem, og sentralstyret fester i denne forbindelse lit til de uavhengige og samstemmige vitneforklaringene om dette. Sentralstyret er heller ikke enig i at det er umulig for andre (tredjepersoner) å se at en person viderefremidler trekk til en annen ved å mime disse.

I Sentralstyrets bevisvurdering er det i denne forbindelse også lagt vekt på at turneringsledelsen i Reykjavik Open beslagla en mobiltelefon fra NN1 hvor Pocket Fritz analyserte stillingen fra NN2s parti denne runden. Det at NN1 ble pågrepet med en mobiltelefon hvor stillingen fra partiet ble analysert av et sjakkprogram umiddelbart etter at vitner mente at han hadde kommunisert trekk til sin sønn, viser etter Sentralstyrets oppfatning at han hadde tilegnet seg informasjon om hvilket trekk som var det beste i stillingen, og han hadde dermed informasjon hans sønn ville ha nytte av. Det sammentreffet NN1 har fremholdt om at stillingen har «hengt igjen» fra NN2s analyser kvelden før, fremstår som helt hypotetisk. En slik forklaring vil baseres på at NN2 benytter en mobiltelefon til å kartlegge motstanderens tidligere partier og analysere disse med et sjakkprogram. Sentralstyret bemerker i denne sammenheng at NN2s motstander aldri hadde hatt denne stillingen på brettet i tidligere, kjente partier. At NN2 skulle kunne forutse det eksakte partiforløpet, at han skulle stanse sine analyser på nøyaktig det tidspunktet i partiet det hevdes at han gjorde, og at mobiltelefonene skulle bli beslaglagt akkurat på dette tidspunktet da partiet ble spilt neste dag, er sammentreff som fremstår kun som en teoretisk mulighet.

Uten at det er avgjørende for bevisvurderingen, vil Sentralstyret også bemerke at NN2 ville ha gjort en god turnering på Reykjavik om han ikke hadde blitt dømt til tap i siste runde. Han hadde spilt remis mot to sterke IM-er og slått flere andre spillere. Sentralstyret er ikke enig i at turneringsresultatet i Reykjavik Open gir holdepunkter for at trekk ikke ble kommunisert til NN2.

Sentralstyret er heller ikke enig med NN1 i at det i en bevisvurdering skal tillegges (betydelig) vekt at enkelte trekk som hevdes å være kommunisert er enkle/opplagte/naturlige. Nyanser er viktige i sjakkpartier, og det er først gjennom analyser – med eller uten computerprogrammer – man kan få grunnlag til å mene hvilke trekk som er naturlige og hvilke som ikke er det. Også i (tilsynelatende) rolige stillinger vil spillere kunne ha stor nytte av computerevalueringer. For øvrig knytter flere av vitneforklaringene seg til videreformidling av trekk i kompliserte partiforløp hvor riktig trekk langt fra fremstår som åpenbart.

Sentralstyret har vurdert saken i lys av de skjerpede beviskrav som er beskrevet foran i punkt 2.3 foran. Et enstemmig Sentralstyre finner det bevist at de aktuelle handlingene har funnet sted.

Uten at det er tillagt betydning i bevisvurderingen, ønsker Sentralstyret å trekke frem en annen episode som kunne vært tillagt betydning. Denne episoden er videreformidlet fra NN4 som var turneringsleder i **NNturnering**. NN4 har forklart følgende:

«Som det fremgår av resultatlisten ble NN2 vinner av turneringen. Undertegnede var en av arrangørene og jeg hadde ansvaret for resultathåndteringen. I runde 3 syntes jeg det virket som om der foregikk kommunikasjon vedr partiet mellom far og sønn og jeg bestemte meg for å følge nøye med i påfølgende runde. Jeg så NN1 hviske et trekk til sønnen under partiet mot Sjur Ferkingstad og tok umiddelbart NN1 til side og sa at det tydelig foregikk ulovlig kommunikasjon under partiets gang mellom ham og sønnen. Han benektet det hele. Jeg følte sterkt for å diskvalifisere NN2 fra turneringen, men syntes det var et svært vanskelig valg å gi saken med en så ung gutt en så alvorlig konsekvens. Jeg ga derfor NN1 en kraftig advarsel og sa at dersom den uønskede kommunikasjonen ikke opphørte ville jeg ikke nøle med å diskvalifisere sønnen fra turneringen og jeg nektet NN1 adgang til spillelokalet for resten av turneringen.»

Dette forholdet ligger mer enn ett år tilbake i tid, og det kan følgelig ikke benyttes som et selvstendig klagegrunnlag for brudd på disiplinærreglementet, jf disiplinærreglementet punkt 4b). På samme måte som i straffeprosessen kan imidlertid slike forklaringer brukes til å supplere bevisgrunnlaget i denne saken så lenge forklaringene kan bidra til å kaste lys over hendelsesforløpet og skyldspørsmålet i denne saken.

Sentralstyret mener NN1s handlingsmønster ved dette tilfellet bærer klare likhetstrekk til den saken som er til behandling nå. Slik sett kunne hendelsene fra NNturnering vært brukt til å understøtte bevisgrunnlaget fra Reykjavik Open. Sentralstyret registrerer også at NN1 ble møtt med en forholdsvis alvorlig reaksjon, uten at turneringsledelsens påpekninger har fått ham til å holde seg langt unna tilsvarende situasjoner i tiden etter.

4.2 Vurdering opp mot gjeldende regler

4.2.1 Generelt

Sentralstyret har forholdt seg til de skjerpede beviskrav som gjelder i slike saker, se gjennomgangen i punkt 2.3 foran. Sentralstyret finner det bevist at de aktuelle handlingene har funnet sted.

Handlingene skal vurderes opp mot relevante regler, presentert i punkt 3 foran.

4.2.2 FIDEs regelverk

FIDEs regelverk punkt 12.3 a) inneholder et forbud mot å benytte seg av noen form for notater, informasjonskilder eller råd, eller å analysere på et annet sjakkbrett. Hendelsesforløpet, slik det er beskrevet foran, innebærer en overtredelse av dette forbudet.

FIDEs regelverk punkt 13.7 a) inneholder et forbud mot at tilskuere eller andre deltakere snakker om eller på annen måte blander seg inn i et parti. Hendelsesforløpet, slik det er beskrevet foran, innebærer en overtredelse av dette forbudet.

4.2.3 NSF's disiplinærreglement punkt 3a

Det at en spiller – i samarbeid med en utenforstående her hans far – benytter seg av sjakkprogrammer for å få hjelp under sjakkpartiene, innebærer etter Sentralstyrets oppfatning en grov usportslig opptreden. Dagens sjakkprogrammer – inkludert det sjakkprogrammet som har vært brukt i denne forbindelse – er svært sterke, og bistand fra disse programmene kan hjelpe svært sterke sjakkspillere også på stormesternivå. Anvendelsen av slike programmer vil derfor gi den som benytter dem et stort og uberettiget konkurransefortrinn. Handlingsmønsteret i denne saken – med forsøk på å tildekke det som har skjedd – viser at også de to involverte har sett at denne typen bistand ikke er akseptabel.

Av samme grunn mener Sentralstyret at bruk av sjakkprogrammer underveis i sjakkpartier er et forsøk på å påvirke parti, rating eller turneringsresultat. I tillegg til momentene rett ovenfor viser Sentralstyret i denne forbindelse også til at NN2s turneringsresultat under andre omstendigheter ville gitt ham pengepremie i Reykjavik Open.

4.2.4 NSF's disiplinærreglement punkt 3d

Sentralstyret mener også at handlingene i særlig grad har stilt sjakkspillet eller deler av NSF's sjakkliv i et uberettiget negativt lys, og på den måten har skadet sjakkens eller NSF's omdømme i samfunnet. I denne sammenhengen viser Sentralstyret til den negative publisiteten handlingene allerede har skapt. Det er dessverre grunn til å frykte at flere artikler som dette vil bli publisert.

5. Sanksjon

5.1 Generelt

De sanksjoner Sentralstyret kan møte brudd på disiplinærreglementet med, er gitt i disiplinærreglementet punkt 5. Av denne bestemmelsen fremgår det at det «ved fastsettelse av reaksjonsform og lengden på denne skal [...] legges vekt på forholdets art og på eventuelle tidligere disiplinærbrudd.

Sentralstyret bemerker i denne sammenheng at Sentralstyret i 2011 hadde til behandling en annen sak vedrørende påstander om ulovlig videreformidling av trekk fra NN1 til NN2. Den saken ble avsluttet ved brev 15. september 2011 hvor det fremgår at Sentralstyret ikke fant bevismessige holdepunkter for de beskyldningene om juks som var fremsatt. Sentralstyret oppfordret imidlertid NN1 til å holde mer avstand under NN2s partier, slik at man unngikk situasjoner som av andre kunne mistolkes.

Denne disiplinærsaken gjelder forhold som har funnet sted kort tid etter den forrige saken, og kort tid etter sentralstyrets oppfordring.

Forebygging av juks og uredelig spill er en prioritert oppgave for Sentralstyret i Norges Sjakkforbund. Dagens sjakkprogrammer er svært sterke, og ulovlig hjelp ved bruk av sjakkprogrammer underveis i partier er trolig en av de verste truslene mot sjakkporten. Sentralstyret ser derfor viktigheten av å reagere strengt mot denne typen regelbrudd. Både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier en streng sanksjon.

Regelbruddene Sentralstyret har funnet bevist, har kommet NN2 til gode. Sentralstyret har likevel funnet å legge stor vekt på familierelasjonen og de hensyn som tilsier at det er NN1

som er klart mest å bebreide. NN2s unge alder må også tillegges betydning i formildende retning i vurderingen av hans sak.

5.2 Sanksjon NN1

Etter en konkret helhetsvurdering har Sentralstyret funnet det riktig å suspendere NN1 i tre – 3 – år, i medhold av disiplinærreglementet punkt 5d. Sentralstyrets avgjørelse er enstemmig.

Sentralstyret legger i denne vurderingen vekt på handlingens alvorlighetsgrad og behovet for å reagere strengt mot denne typen overtredelser. Bruddene på disiplinærreglementet er også foretatt til tross for at NN1 flere ganger er gjort kjent med at slike handlinger er totalt uakseptable, senest ved Sentralstyrets brev 15. september 2011.

5.3 Sanksjon NN2

Etter en konkret helhetsvurdering har Sentralstyret funnet det riktig å suspendere NN2 i ni – 9 – måneder, i medhold av disiplinærreglementet punkt 5d. Sentralstyrets avgjørelse er enstemmig.

Sentralstyret legger i denne vurderingen vekt på NN2s unge alder, og muligheten for at han har vært påvirket av sin fars meninger. Samtidig mener Sentralstyret at en såpass streng reaksjon er nødvendig for å markere Alvoret i regelbruddene som er begått.

6. Ankeadgang

Det gjøres uttrykkelig oppmerksom på at Sentralstyrets beslutning kan påankes. Alle sider ved saken kan påankes, herunder Sentralstyrets saksbehandling, bevisvurdering, lovanvendelse og reaksjonsfastsettelse/straffutmåling. De ilagte disiplinærtiltakene kan ikke iverksettes før ankefristen er utløpt.

Eventuell anke sendes skriftlig til Norges Sjakkforbunds Reglementsutvalg, RU, senest fire uker etter mottak av denne avgjørelsen. RU plikter å behandle anken raskest mulig og om nødvendig innhente ytterligere informasjon.

På vegne av Sentralstyret i Norges Sjakkforbund

Jøran Aulin-Jansson
President